

Fundusze europejskie w gminie Jabłonowo Pomorskie i ich rola w stymulowaniu rozwoju lokalnych społeczności na przykładzie projektów skierowanych do młodzieży.

Fundusze Europejskie z pewnością pełnią ważną rolę w stymulowaniu rozwoju lokalnych społeczności. Te fundusze bowiem przeznaczane są na remonty obiektów użytku publicznego (m.in. domy kultury, biblioteki, świetlice wiejskie, etc.) pełniących strategiczną rolę w rozwoju społeczności lokalnej, w poprawie infrastruktury drogowej. Jednak przede wszystkim należy wspomnieć, że dzięki dotacjom unijnym przeprowadzane są akcje sprzyjające rozwojowi społecznemu mieszkańców. W tych działaniach upatruję największej szansy w rozwoju lokalnych społeczności, gdyż, działając na rzecz mieszkańców, obywatele uczą się odpowiedzialności za swoją Małą Ojczyznę, doświadczają sprawczości i przekonują się, że mają wpływ na to jak będzie żyło im się w miejscu zamieszkania. W tym miejscu warto odpowiedzieć sobie na pytanie: czym jest lokalna społeczność? Według mnie lokalna społeczność to po prostu mieszkańcy danej okolicy (np. jednej wsi, sołectwa czy gminy), ja akurat używam tego określenia z myślą o mieszkańcach mojej gminy Jabłonowo Pomorskie. W gminie Jabłonowo wyraźnie widać wpływ Funduszy Unijnych na rozwój całej naszej społeczności. Badania przeprowadzone w 2017 roku w całej gminie wykazały, że grupą społeczną, która najbardziej wymaga zainteresowania jest młodzież¹. Zresztą nawet bez pomocy badań, ja sam jako nastolatek odczuwałem, że młodzież jest bardzo zaniedbana w tym względzie. Niemal każda grupa wiekowa może korzystać z rozmaitych ofert rozwoju kulturalnego i spędzania wolnego czasu, w szczególności seniorzy. Młodzież i osoby w wieku do 30 lat są natomiast spychani na sam koniec i mało kto zastanawia się nad ich rozwojem kulturalnym, a biorąc pod uwagę fakt, że oni są przyszłością tejże społeczności i w ogóle całego Narodu, tak nie powinno być. Ponadto uważam, że młodzież z dużych miast szybciej wokół siebie znajdzie jakąś ofertę kulturalną niż młodzież z małych ośrodków miejskich i wiejskich.

Najważniejsze dla mnie, że wnioski końcowe powyższych badań w naszej gminie nie tylko wzięto pod uwagę, ale uznano, że młodzież jest poważnym partnerem do współpracy. Zaczęto też szukać źródeł finansowania projektów skierowanych do młodzieży. W tym względzie liderem zmian okazało się Centrum Kultury i Sportu w Jabłonowie Pomorskim. Od 2017r. nieustannie do dziś są w naszej gminie realizowane projekty skierowane do młodzieży

¹ Badania zostały przeprowadzone przez pracowników Centrum Kultury i Sportu w Jabłonowie Pomorskim i Pracowni Zrównoważonego Rozwoju z Torunia przy współfinansowaniu z Narodowego Centrum Kultury.

lub nastawione na międzypokoleniową współpracę młodzieży z innymi grupami wiekowymi. A oto przykłady działań, które świadczą o tym, że pieniądze z funduszy unijnych zostały bardzo dobrze spożytkowane:

W 2017 roku Centrum Kultury i Sportu pozyskało środki² na realizację projektu „Zaangażowani w kulturę — #popelniamykulture”, którego celem była aktywizacja mieszkańców, uświadomienie im, że warto włączać się w tworzenie oferty kulturalnej i podejmować własne inicjatywy. Pierwsza część działań opierała się na przeprowadzeniu diagnozy lokalnej w oparciu o wolontariuszy - członków Młodzieżowej Rady Miasta i Gminy Jabłonowo Pomorskie. Badania zostały przeprowadzone w każdej wsi i w samym mieście. Przeprowadzono także cykl spotkań konsultacyjnych w Lembargu, Płowężu, Góralach, Kamieniu i wreszcie w samym CKiS w Jabłonowie. W każdym z nich brała udział młodzież, która, niesiona falą rozpędu, w drugiej części projektu, polegającej na organizacji konkursu na inicjatywy lokalne, utworzyła najwięcej grup nieformalnych. I w ten sposób zorganizowano: „Urodziny Osiedla”, „Spotkajmy się nad jeziorem Płowęż”, „Co nam w duszy gra”, „Perspektywa — lata 20, lata 30”, „Festiwal Stacja Kultura”, „Stare, ale jare”, „Bo sportowcy są zawsze gotowi do działania”. Uważam, że na szczególne wyróżnienie zasługuje projekt „Spotkajmy się nad jeziorem Płowęż”, który został oparty o lokalną historię wsi. Twórcy projektu wykorzystali potencjał znajdujący się w Płowężu w postaci Izby Tradycji Rybackich, która powstała dzięki środkom unijnym z PROW. Na plenerowe przedstawienie przyszła "cała wieś" i przyjechali seniorzy z całej gminy, co wywołało u młodzieży poczucie dumy i zbudowało ich poczucie wartości.

W 2017 roku Centrum Kultury i Sportu pozyskało także 35 500,00 zł na zadanie „Odjaazd” w ramach projektu Instytutu Teatralnego „Lato w teatrze”. Za tę kwotę zrealizowano dwutygodniowe teatralne półkolonie dla dzieci i młodzieży z gminy Jabłonowo Pomorskie. Program ten organizowany przez Instytut Teatralny im. Zbigniewa Raszewskiego realizowany był ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Promował on prowadzone w nowoczesny i atrakcyjny sposób teatralne działania edukacyjne i udowodniał, że teatr może być medium ważnym dla młodych ludzi. W dniach 13 oraz 14 lipca w Jabłonowie Pomorskim, na terenie dawnego targowiska, czyli na "Kulturalnym Podwórku", odbył się spektakl "Odjaazd!", który był finałem dwutygodniowych warsztatów. W przedstawieniu, opowiadającym o podróży widzianej jako wędrówka przez życie, wzięli udział uczestnicy półkolonii "Lato w teatrze" z terenu miasta i gminy Jabłonowo Pomorskie.

² Pochodziły one z Narodowego Centrum Kultury w ramach programu „Dom Kultury + Inicjatywy Lokalne 2017 - 30 000 zł.

Wcześniej, przez dwa tygodnie, uczestnicy warsztatów zgłębiali tajniki sztuki aktorskiej, poznawali swoje możliwości, uczyli się ruchu scenicznego, dykcji, sztuki filmowej, układali i śpiewali piosenki. Mogli pracować pod okiem aktorów, a efektem tej pracy stał się spektakl "Odjaazd!", który cieszył się dużym zainteresowaniem wśród mieszkańców, licznie wypełniających teren "Kulturalnego Podwórka" w dniu premiery. Dla niektórych osób z naszej gminy to była pierwsza poważna przygoda z "teatrem" i "grą aktorską".

W 2018 roku, w ramach programu „Etno Polska 2018” finansowanego ze środków Narodowego Centrum Kultury, CKiS zrealizowało projekt „Do korzeni”, na który pozyskano 19 800,00 zł³. "Do korzeni" to projekt poświęcony zachowaniu pamięci i tożsamości lokalnej miasta i gminy Jabłonowo Pomorskie, odkrywaniu historii lokalnej i umiejscowieniu jej w kontekście wydarzeń ogólnopolskich poprzez zbieranie dokumentacji fotograficznej, ukazującej Jabłonowo Pomorskie i jej mieszkańców w ważnych momentach lokalnej i narodowej historii (do 1950r.). W poszukiwaniu na "strychu babci i dziadka" włączyła się młodzież, dla której opowieści dziadków nie były już "abstrakcją, od której się ucieka", ale "żywą lekcją historii". W ramach projektu powstała strona internetowa (www.dokorzeni.edupage.org), publikacja dokumentująca odkrytą lokalną historię oraz objazdowa wystawa. Nie muszę dodawać, że przy tej okazji nasi seniorzy też wiele się nauczyli w zakresie obsługi technicznej, a wyraz "skanowanie" przestał budzić u nich obawy.

W 2019 roku, w ramach programu „Etno Polska 2019”, Centrum Kultury i Sportu zrealizowało kolejny projekt historyczny, pt. „Ocalić od zapomnienia”, na który pozyskano 34 000,00 zł ze środków Narodowego Centrum Kultury⁴. Jego głównym celem było zebranie i opracowanie informacji dotyczących wojennych losów żołnierzy, a w pomoc w zbieranie materiałów, tak jak w poprzednim projekcie, włączyła się młodzież. Jednym z jego etapów było przybliżenie wojennej historii Jabłonowa poprzez wystawienie w kościele p.w. św. Wojciecha w Jabłonowie Zamku opartego na lokalnej historii przedstawienia pt. "Mroczny czas okupacji"⁵. Sam zagrałem w nim jedną z ról i wiem, że dla mnie, jak i pozostałych młodych aktorów zagranie w tym przedstawieniu nie było łatwe. Wszyscy zrozumieliśmy, jakie emocje towarzyszyły tym, którym przyszło żyć w okresie niemieckiej okupacji. Ponadto ważna była edukacja historyczna młodzieży, gdyż przedstawienie zostało ponownie zagrane podczas Konferencji popularnonaukowej "Jabłonowo Pomorskie w kontekście II wojny

³ <https://www.facebook.com/coolturakjw/posts/2058116744405791>, dostęp 14.04.2021r.

⁴ <https://nck.pl/dotacje-i-stypendia/dotacje/programy-dotacyjne-nck/etnopolska/aktualnosci/etnopolska-2019-wyniki-naboru>, dostęp 14.04.2021r.

światowej" zorganizowanej 9 września 2019 roku w Zespole Szkół w Jabłonowie Pomorskim⁶, której uczestnikami była przede wszystkim młodzież.

W roku 2020 Centrum Kultury pozyskało 40.000 zł na projekt #NieNaszaBajka. Powstał on w ramach programu Instytutu Teatralnego im. Zbigniewa Raszewskiego „Lato w teatrze”⁷. Muszę napisać, że był to projekt "o którym mówiło się na mieście", gdyż naprawdę wzbudził on zainteresowanie mieszkańców w myśl zasady "co ta młodzież wyprawia". Projekt zakładał działania teatralne oparte o poszukiwanie własnej tożsamości, umiejętności wyrażania własnego „ja” i odnalezienia samego siebie we współczesnym świecie. Młodzież, podczas spotkań online, ćwiczyła swe umiejętności aktorskie i zastanawiała się nad tym, jakie potwory współczesności destrukcyjnie wpływają na ich życie. Ich zadaniem było wyśledzenie tych potworów, nazwanie ich, sfotografowanie i przygotowanie spektaklu teatralnego, który w obliczu pandemii stał się filmem, wyświetlonym mieszkańcom Jabłonowa Pomorskiego na ścianie budynku CKiS. Sesja zdjęciowa, przeprowadzona w połowie projektu, odbyła się w przestrzeniach miejskich wybranych przez młodzież. Hasła, które znajdują się na fotografiach to wyraz ich buntu przeciwko zastanej rzeczywistości. Zdjęcia te w postaci afiszów zawisły w przestrzeni naszego miasteczka, aby zwrócić uwagę mieszkańców na zauważone przez młodzież problemy i zmusić ich do refleksji nad tym, które z potworów zadomowiły się w ich życiu tak bardzo, że już ich nie zauważają⁸.

Uważam, że to bardzo ważne, aby każda grupa społeczna i wszystkie społeczności lokalne, bez wyjątku, miały dostęp do kultury i mogły się rozwijać na tym samym poziomie. Poziom rozwoju absolutnie nie powinien być zależny od takich czynników jak wiek czy miejsce zamieszkania. Warto także zauważyć, że każda grupa społeczna ma czego się od siebie uczyć. Stymulując rozwój lokalnych społeczności nie można omijać szerokim łukiem młodzieży, która czasem być może jest trudna, ale jak pokazuje "jabłonowski" przykład odpowiednio ukierunkowana może w przestrzeni publicznej odegrać ważną rolę.

⁶ Relacja i zdjęcia z tego wydarzenia -

http://www.jablonowopomorskie.pl/asp/pl_start.asp?typ=13&sub=2&menu=41&dzialy=41&akcja=artykul&artykul=8644, dostęp: 15.04.2021r.

⁷ https://www.institut-teatralny.pl/aktualnosci/lato-w-teatrze-2020-wyniki_2020-04-17, dostęp: 14.04.2021r.

⁸ Projekt #NieNaszaBajka został doceniony przez wiele ważnych instytucji kulturalnych i edukacyjnych. Justyna Prais – autorka projektu – prezentowała go podczas X Ogólnopolskiej Giełdy Projektów Kulturalnych „Kultura w sieci” organizowanej przez Narodowe Centrum Kultury. Z 73 zgłoszeń komisja konkursowa wybrała szesnaście najlepszych projektów z całej Polski, w tym ten. Koordynatorka projektu – Anna Berent została zaproszona do udziału w panelu, który odbył się 12 listopada. To nie koniec sukcesów projektu, ponieważ został on zakwalifikowany do prezentacji podczas Ogólnopolskiej Konferencji „Sztuka edukacji. Fotografie w działaniu” organizowanej przez krakowską Zachętę we współpracy z Muzeum Fotografii w Krakowie i Fundacją Powiększenie, która odbyła się w dniach 26-28 listopada 2020 roku. Kapituła konkursowa wybrała osiem spośród czterdziestu czterech projektów zgłoszonych z całej Polski.

Bibliografia

Wywiady i relacje

- Wywiad z Justyną Prajs, dyrektorką Centrum Kultury i Sportu w Jabłonowie Pomorskim w latach 2015-2020r., koordynatorką projektu „Dom Kultury + Inicjatywy Lokalne 2017,
- wywiad z Anną Berent, koordynatorką projektów Lato w teatrze 2017, Lato w teatrze 2020, Etnopolska 2018, Etnopolska 2019 i Etnopolska 2020,
- wywiad z Agnieszką Jackiewicz pracownikiem Urzędu Miasta i Gminy Jabłonowo Pomorskie zajmującą się m. in. sprawami pozyskiwania środków z funduszy unijnych.

Dokumenty, artykuły, książki i relacje prasowe

- Bukowski Z., Jędrzejewski T., Rączka P., *Ustrój samorządu terytorialnego*, ISBN 978-83-7285-685-2, Toruń 2013,
- Jaki A., Rojek T., *Rola funduszy europejskich w kreowaniu rozwoju i innowacyjności regionów w Polsce*, Studia i Prace WNEIZ US nr 52/2 2018.
- Młynarczyk A., *Unijne instrumenty stymulujące rozwój lokalny w obecnej Perspektywie Budżetowej*, „Prawo Budżetowe, nr 2 (5), 2017.
- "Ocalić od zapomnienia" - to projekt realizowany przez Centrum Kultury i Sportu w Jabłonowie Pomorskim | Gazeta Pomorska, dostęp: 16.04.2021r.
- Pająk K., *Rola samorządu terytorialnego w kształtowaniu rozwoju lokalnego*, wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2005.
- *Prawo samorządu terytorialnego. Ustawa o samorządzie gminnym/ustawa o samorządzie powiatowym/ustawa o samorządzie województwa/ustawa o związkach metropolitalnych*, Wyd. Od Nowa, Bielsko Biała 2018,
- *Strategia rozwoju Miasta i Gminy Jabłonowo Pomorskie na lata 2015-2025*, Jabłonowo Pomorskie 2015.

Strony internetowe

- <https://www.facebook.com/coolturakjw/posts/2058116744405791>, dostęp 14.04.2021r.,
- <https://nck.pl/dotacje-i-stypendia/dotacje/programy-dotacyjne-nck/etnopolska/aktualnosci/etnopolska-2019-wyniki-naboru>, dostęp 14.04.2021r.,
- http://www.jablonowopomorskie.pl/asp/pl_start.asp?typ=13&sub=2&menu=41&dzialy=41&akcja=artykul&artykul=8644, dostęp: 15.04.2021r.,
- https://www.institut-teatralny.pl/aktualnosci/lato-w-teatrze-2020-wyniki_2020-04-17, dostęp: 14.04.2021r.,
- <https://sztukaedukacji.zacheta.art.pl/>, dostęp: 14.04.2021r.,
- <https://www.nck.pl/szkolenia-i-rozwoj/kadra-kultury/aktualnosci-i-szkolenia/ogolnopolska-gielda-projektow-wyniki-naboru-projektow-2020>, dostęp: 14.04.2021r.,

- <https://www.nck.pl/szkolenia-i-rozwoj/kadra-kultury/aktualnosci-i-szkolenia/ogolnopolska-gielda-projektow-2020-relacja>, dostęp: 14.04.2021r.,
- <https://www.facebook.com/justyna.prajs/videos/3098651606882954>, dostęp: 16.04.2021r.,
- <https://www.youtube.com/watch?v=4cIMwXCilaU>, dostęp: 16.04.2021r.,
- https://www.brodnica.com.pl/asp/pl_start.asp?typ=13&sub=0&subsub=0&menu=399&artykul=3266&akcja=artykul, dostęp: 16.04.2021r.,
- <https://dokorzeni.edupage.org/>, dostęp: 16.04.2021r.,
- <https://www.facebook.com/watch/?v=234265757251578>, dostęp: 16.04.2021r.,
- <https://www.szkolneblogi.pl/blogi/szkola-plowez/spotkajmy-sie-nad-jeziorem-plowez/>, dostęp: 16.04.2021r.,
- <https://www.nck.pl/dotacje-i-stypendia/dotacje/programy-dotacyjne-nck/dom-kultury/realizacje/centrum-kultury-i-sportu-w-jablonowie-pomorskim>, dostęp: 16.04.2021r.